

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในปัจจุบันมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการพัฒนา ระบบสื่อสารมวลชน ทำให้กระแสของเทคโนโลยีแผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่ส่วนต่างๆ ของโลกอย่างรวดเร็ว จนได้ชื่อว่า “โลกไร้พรมแดน” ผลของการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดกระแสสำคัญๆ ที่เข้าสู่ความเป็นสากลและก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ส่งผลกระทบต่อการแสดงออก และพฤติกรรมของคน ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนที่มีความเป็ยงเบน อันเป็นผลมาจากแนวทางที่เป็นเงื่อนไขในการพัฒนาประเทศที่มุ่งพัฒนาชาติสู่ความทันสมัย (modernization) เป็นหลักเน้นการพึ่งพา การนำเข้า การบริโภคนิยมและกระแสนิยม ซึ่งจะต้องเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตัวเอง อยู่ตลอดเวลา และส่งผลต่อการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายประการ เช่น ความสับสนในข้อสนเทศ ข้อจำกัดด้านการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการรับกระแส วัฒนธรรมโดยขาดการกลั่นกรองและการยั้งคิดจนกระทั่งวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดั้งงาม เอกลักษณะ ไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้รับการอนุรักษ์ไว้เท่าที่ควร ในขณะที่สังคมโลกต้องการคุณภาพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างไปจากเดิมเช่นเดียวกับการจัดระบบการศึกษา ยังไม่สอดคล้อง กับสภาพสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม จากความต้องการให้มีการพัฒนาในเรื่องความสามารถ ของเยาวชนไทยทั้งด้านการศึกษาและด้านอื่นๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาความคิด ของเยาวชนในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้ สอดคล้องกับสภาพสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมก่อน ดังนั้นระบบการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่ยั่งยืนต่อไป (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550, หน้า 13) จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการพัฒนาและ ส่งเสริมผู้เรียน โดยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามความมุ่งหมายและหลักการ หมวดที่ 1 มาตรา 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 5)

จากการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมาปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ การขาดการกำหนด มาตรฐานการศึกษาระดับชาติและการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพการจัดการ ศึกษาของสถานศึกษาจึงมีความแตกต่างกันออกไป ผู้เรียนและผู้ปกครองต่างต้องการให้ บุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงซึ่งมีสถานศึกษาจำนวนน้อย ทำให้ เกิดปัญหาแย่งที่เรียนและปัญหาอื่นๆ ตามมาอย่างมากมาย เช่น การทุจริต การเรียกเก็บเงิน

กินเปล่าและการกวาดวิชา เป็นต้น การขาดมาตรฐานการศึกษาในระดับชาติและไม่มีการเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษากับเกณฑ์มาตรฐานทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง นอกจากนั้นระบบการประเมินผลได้ถูกละเลยและไม่ได้รับความสำคัญ ส่วนผลของการประเมินที่มีอยู่ก็ไม่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา จึงเป็นผลให้คุณภาพการศึกษาไทยย่ำอยู่กับที่และค่อนข้างมีแนวโน้มลดลงอย่างน่าเป็นห่วง (สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น, 2550, หน้า 7 – 8)

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อมและความต้องการภายในท้องถิ่น ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนด อำนาจบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการจัดการศึกษา ดังนี้ มาตรา 16 (9) ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง มาตรา 17 (6) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง จากกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า มีเจตนารมณ์ที่จะให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นผู้จัดการศึกษาได้ในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้ตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตามความต้องการของประชาชนและตามความเหมาะสมด้านอื่น ๆ ด้วย จากระยะเวลาที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้จัดการศึกษาก็ประสบกับปัญหาในลักษณะที่หลากหลาย เช่น ขาดอิสระในการกำหนดนโยบายและแผนทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณและการเงิน มีความไม่เท่าเทียมกันในการจัดทรัพยากร เพื่อการศึกษาระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น การบริหารงานท้องถิ่นไม่คล่องตัวขาดประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษายังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่มีคณะกรรมการบริหารการศึกษาแต่ละท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ การบริหารและการตัดสินใจในทางการศึกษาจะขึ้นอยู่กับสำนักงานในส่วนกลางเป็นหลัก คณะกรรมการบริหารส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ (กนกรัตน์ ภูระหงษ์, 2549, หน้า 3) และที่ได้ตรวจประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานในการจัดการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาในการพัฒนาสถานศึกษาอีก 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายในสถานศึกษา พบว่า ผู้เรียนที่เข้ารับการศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะยากจน มีครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่น ส่วนใหญ่ผู้เรียนอยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ไม่สะดวก มีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และการคิดแก้ปัญหา ขาดการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม นำความรู้ ที่ก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไม่ประสบผลสำเร็จ บุคลากรครูขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดทักษะในการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ควรนำข้อเสนอแนะหรือปัญหาที่พบเป็นข้อมูลในการเตรียมการจัดการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาให้ต่อเนื่องทุกปี และ 2) ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจของประชากร โครงสร้างอายุ ระดับการศึกษา ทักษะคนดิ และค่านิยมที่มีต่อการศึกษาสภาพครอบครัวและชุมชนของนักเรียนส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนที่เข้ารับการศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนมากผู้ปกครองจะทำงานรับจ้างไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานทางด้านการศึกษา ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และบทบาทของนักการเมืองที่มีต่อการแก้ไขปัญหาทางการศึกษา การมีอยู่ของอุปกรณ์ เครื่องมือในการเข้าถึงองค์ความรู้ที่ทันสมัย และความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์ของประชากรและทัศนคติ การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหากว่ากระบวนการทำงานและผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา , 2549, หน้า 55) ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับปรับปรุง 2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะผู้ควบคุมกำกับ ดูแล ประสานงานจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ควรมีการกำหนดนโยบายการประเมินคุณภาพการศึกษาขึ้นใช้ และมีการปรับปรุงเครื่องมือการประเมิน เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยมุ่งให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินคุณภาพครอบคลุมไปถึงประมวลกิจกรรมภารกิจทางวิชาการและทางบริหารการศึกษา ซึ่งการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถดำเนินการประเมินภายในสถานศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 24 มาตรฐาน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยทางการศึกษามี 5 มาตรฐาน เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพบริบทความพร้อมของแต่ละสถานศึกษาด้านบุคลากร อาคารสถานที่ 2) ด้านกระบวนการทางการศึกษา มี 8 มาตรฐาน เป็นการกำหนดความสำคัญในการบริหารสถานศึกษา บริหารการจัดการเรียนการสอน และ 3) ด้านผลผลิต มี 11 มาตรฐาน เป็นการกำหนดผลผลิตทางการศึกษา คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีการพัฒนาครบทุกด้าน เต็มศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวทางในการผดุงรักษาระบบการประเมินคุณภาพในสถานศึกษา ให้อยู่ในระบบการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีระบบให้การดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น, 2549, หน้า 1)

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยในฐานะครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีภาระงานและความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทาง การศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 8 มาตรฐาน ซึ่งผลการวิจัยจะ ทำให้ทราบถึงระดับสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับใดและผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่างๆ มีสภาพการ ดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน หรือไม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาผู้วิจัยจะนำไปเป็นแนวทางประกอบการวางแผนในการ บริหารสถานศึกษา และเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานใน พื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ ระดับชั้นที่สอน หน่วยงานต้นสังกัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ปฏิบัติการสอน สาขาวิชาเอกที่จบ การศึกษา งานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย และขนาดของสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายวางแผนในการส่งเสริมการดำเนินงานของผู้บริหารให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและพนักงานครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 20 โรงเรียน แบ่งออกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 43 คน พนักงานครู 706 คน รวมทั้งสิ้น 749 คน (กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 6, 2555, หน้า 13)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และพนักงานครู โดยใช้สูตร ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้กลุ่มตัวอย่าง 260 คน โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมในทุกกลุ่ม การสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นโดยการจับฉลาก

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

2.1.1 เพศ

- 1) หญิง
- 2) ชาย

2.1.2 ระดับการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.3 ตำแหน่งหน้าที่

- 1) ครู
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.4 ประสบการณ์

- 1) น้อยกว่า 10 ปี
- 2) ระหว่าง 11 – 20 ปี
- 3) ระหว่าง 21 – 30 ปี
- 4) มากกว่า 30 ปี

2.1.5 ระดับชั้นที่สอน

- 1) อนุบาล

- 2) ประถมศึกษา
- 3) มัธยมศึกษาตอนต้น
- 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.6 หน่วยงานต้นสังกัด

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด

2.1.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ปฏิบัติการสอน

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 7) ศิลปะ
- 8) ปฐมวัย
- 9) ภาษาต่างประเทศ

2.1.8 สาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา
- 5) ศิลปศึกษา
- 6) คหกรรมศาสตร์
- 7) พลศึกษา
- 8) อื่น ๆ โปรดระบุ

2.1.9 งานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย

- 1) การบริหารงานงบประมาณ
- 2) การบริหารงานวิชาการ
- 3) การบริหารบุคคล
- 4) การบริหารทั่วไป
- 5) ไม่ได้รับมอบหมายให้ทำงานพิเศษ

2.1.10 ขนาดสถานศึกษา

- 1) ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 - 500 คน)

2) ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คน ขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี โดยใช้กระบวนการทางการศึกษา ตามแนวคิด มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549 ก, หน้า 20-21) ในด้านกระบวนการทางการศึกษา จำนวน 8 มาตรฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร การศึกษาของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติการสอน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ที่มีการดำเนินงานการจัดการศึกษาจริง

2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและการกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา เป็นเกณฑ์การจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษาของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช 2549 ซึ่งมี 24 มาตรฐาน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา มี 5 มาตรฐาน 2) มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา มี 8 มาตรฐาน และ 3) มาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษา มี 11 มาตรฐาน

3. สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การบริหารสถานศึกษาที่มีผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผนการวินิจัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา โดยตรง ตามมาตรฐานการศึกษาที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ ที่จะทำให้สถานศึกษาบรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ถือเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด ในการบริหารสถานศึกษาที่สามารถจัดการ หรือหาวิธีการดำเนินให้สถานศึกษา ดำเนินการให้บรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการ ทางการศึกษา 8 มาตรฐาน คือ

3.1 การจัดองค์กรและโครงสร้าง ระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ และครบวงจร หมายถึง การจัดองค์กร โครงสร้าง และระบบการบริหารงานที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ การจัดข้อมูลสารสนเทศอย่างครบถ้วน เพื่อสะดวกต่อการใช้งานของสถานศึกษา การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอก การวางแผนพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกกลุ่ม และการประชาสัมพันธ์เพื่อประชุมชี้แจงผู้ปกครองชุมชนเกี่ยวกับระบบการบริหารงานให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.2 การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน หมายถึง การกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล งานบริหารทั่วไปให้แก่สถานศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม ความเป็นอิสระ คล่องตัวในการใช้หน้าที่ในการตัดสินใจและรับผิดชอบการบริหารงาน มีรูปแบบการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา ในระบบการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกิจต่างๆของสถานศึกษา และการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการให้บริการ และจัดการศึกษา

3.3 การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น รายวิชาให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจอย่างหลากหลาย การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน การนำระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ การนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน การดำเนินการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ติดตามผล และใช้ผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ

3.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย หมายถึง การจัดและพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเข้มแข็งและทั่วถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษ และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และนันทนาการ การจัดกิจกรรมสืบสาน และสร้างสรรค์ วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาไทย และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

3.5 การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน การให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และอยู่ในสภาพการใช้งานได้ และการจัด และใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา

3.6 การสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษาทุกรูปแบบ การให้ปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่นำตัวแบบคนสำคัญในท้องถิ่นมาจัดนิทรรศการส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นการสำรวจความสนใจของผู้เรียน การเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา การจัดเป็นแหล่งวิทยาการในการให้ความรู้ และบริการชุมชน และการเข้าร่วมจัดกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่นของผู้เรียน

3.7 การร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา และสถาบันทางวิชาการ เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง การแลกเปลี่ยนช่วยเหลือกันอันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบ้านกับองค์กรศาสนา การเกื้อกูลกันในการดำรงชีวิตในชุมชน การปลูกฝังวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของชุมชนให้กับผู้เรียน มีผู้บริหาร ครู ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ไปเรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน นอกห้องเรียน ครูได้สอดแทรกการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน เมื่อชุมชนมีกิจกรรมได้มีการให้โรงเรียนพานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสมอ และสถานศึกษาจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ วิทยาการ เพื่อให้ความรู้กับชุมชน เพื่อประกอบอาชีพ

3.8 การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา หมายถึง การวางแผนการจัดระบบการประกันคุณภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การประชุมสร้างความเข้าใจ กับทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องให้มีความมุ่งมั่นพัฒนา การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานในสถานศึกษา ให้ตรงตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ การติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัดมี

ผู้รับผิดชอบเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และความร่วมมือกันในการพัฒนาการศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มเสมอ

4. สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ เปิดทำการสอนในระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ 2 หน่วยงาน คือ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ภายใต้การควบคุมดูแลการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และใช้ระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของกระทรวงมหาดไทยโดยอนุโลม และมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 14 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดให้ถ่ายโอนภารกิจส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

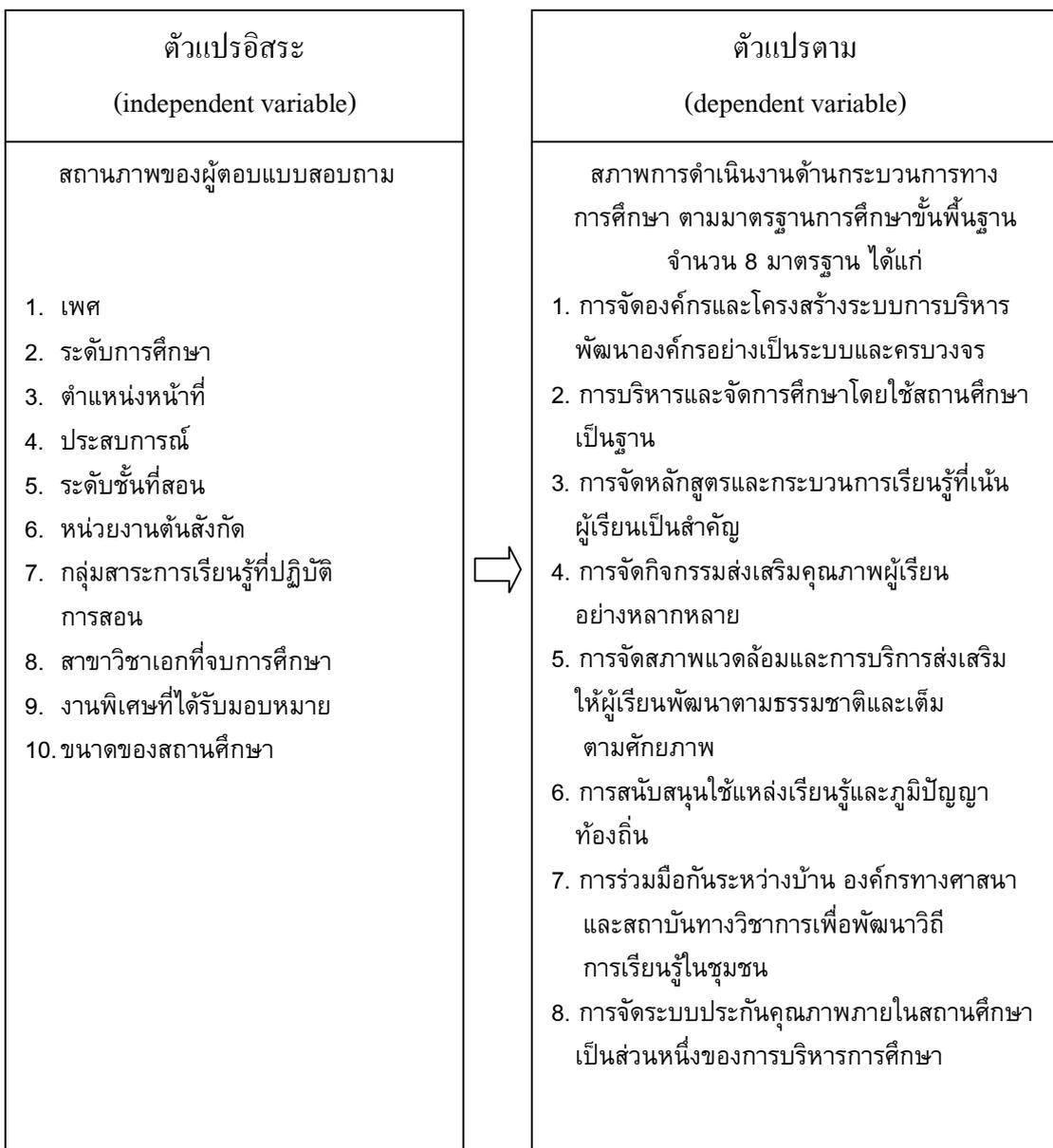
5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในที่นี้หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่อยู่ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี

6. พนักงานครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในที่นี้หมายถึง ตำแหน่งพนักงานครู ครูผู้ช่วย และครูอัตราจ้างผู้ทำหน้าที่อยู่ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี โดยยึดกรอบแนวคิดตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด้านกระบวนการทางการศึกษา 8 มาตรฐาน (ด้าน) ซึ่งประกอบด้วย 1) การจัดองค์กรและโครงสร้างระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจร 2) การบริหารและจัดการศึกษา

โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน 3) การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย 5) การจัดสภาพแวดล้อมและบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ 6) การสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) การร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา และสถาบันทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน 8) การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ดังแสดงในภาพ 1 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น , 2549 ก, หน้า 20-23)



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ ระดับชั้นที่สอน หน่วยงานต้นสังกัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ปฏิบัติการสอน สาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา งานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย และขนาดของสถานศึกษา